

 NIVEL
bibliotheek

drieharingstraat 26
postbus 1568
3500 bn utrecht
telefoon: 030 319946

JAARVERSLAG 1985

Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheids-
zorg NIVEL - Postbus 1568 - 3500 BN UTRECHT - telefoon: 030-319946

Typewerk: Guusje Verweij
Marina van Geelkerken
Drukwerk: Anton Leerentveld
Vormgeving: Mieke Cornelius

INHOUD	pag
1. INLEIDING	1
2. HET BESTUUR	3
3. DE AFDELING ONDERZOEK	4
3.1. Algemeen	4
3.2. Internationale vergelijking van systemen van gezondheidszorg	5
3.3. Relatie tussen eerste en tweedelijsgezondheidszorg	7
3.4. Eerste lijn en geestelijke gezondheidszorg	8
3.5. Samenwerking en samenhang in de eerste lijn	9
3.6. Volume en functie-aanbod in de eerstelijnsgezondheidszorg	12
3.7. Vraag-aanbod relaties in de huisartspraktijk	15
3.8. Hulpverleningsprocessen	16
3.9. Fysiotherapie	18
3.10. Het Kruiswerk	19
3.11. Consumentenonderzoek	20
4. DE AFDELING BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIE	22
4.1. Inleiding	22
4.2. Ontsluiting van literatuur en collectievorming	22
4.3. De presentatie van de collectie	23
4.4. Automatisering	23
4.5. De 'Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns'	24
4.6. Externe en interne dienstverlening en enige cijfers	24
5. OVERIGE ACTIVITEITEN	26
5.1. De eerste lijn onderzocht	26
5.2. Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns	26
5.3. Registratie Wetenschappelijk Onderzoek	27
6. EXTERNE CONTACTEN (LIDMAATSCHAPPEN, COMMISSIES, REDACTIES)	28
7. PUBLICATIES, RAPPORTEN, VOORDRACHTEN	29
Publicaties en rapporten	29
Voordrachten	36

8. SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR PER 31 DECEMBER 1985	39
9. LIJST VAN MEDEWERKERS - SITUATIE PER 31-12-1985	40
10. OVERZICHT VAN AANVRAGEN UIT DE HUISARTSEN REGISTRATIE 1985	43

1. INLEIDING

Het jaar 1985 was voor het Nederlands instituut voor onderzoek van de eerstelijnsgezondheidszorg (NIVEL) in veel opzichten een veel bewegener jaar. De jaarwisseling van 1984 naar 1985 markeerde het moment dat het NIVEL formeel een instituut werd voor het gehele terrein van de eerstelijnsgezondheidszorg. Het markeerde tevens het moment dat het NIVEL zich verzelfstandigde als landelijk instituut voor onderzoek en documentatie. De ondersteuning- en ontwikkelingsactiviteiten, opgezet ten behoeve van huisartsen, werden na de jaarwende voortgezet door de Stichting O&O.

Met deze opsplitsing van taken hield het Nederlands Huisartsen Instituut per 1 januari 1985 op te bestaan (de officiële liquidatie zal plaatsvinden nadat de laatste jaarrekening is goedgekeurd).

Een dergelijk ingrijpende operatie laat zich uiteraard niet op één datum vastpinnen. Beide ontwikkelingen hadden al enige jaren hun schaduw vooruit geworpen en bleken ook niet per 1 januari afgerond te zijn. De details van de splitsing van het NHI in twee nieuwe instituten, de aanpassing van de organisatiestructuur aan het nieuwe NIVEL en de vervulling van enkele strategische vacatures die door de reorganisatie waren ontstaan vroegen hun tijd.

Veel tijd vroeg ook het opbouwen van relaties. De veel breder geworden doelgroep van het nieuwe eerstelijnsinstituut maakte dat noodzakelijk. Vanwege het uiteenlopend karakter van die doelgroep werden de vele bestaande, incidentele contacten uitgebreid met een gestructureerde - jaarlijks te houden - consultatieronde. Aan ongeveer 20 organisaties (waaronder het Ministerie van WVC, beroepsverenigingen, financiers van zorg, koepelorganisaties en patiëntenverenigingen) werd om commentaar gevraagd op het eerste Werkplan van het NIVEL. Ook werd gevraagd naar hun onderzoeksbehoefte op het terrein van de eerstelijnsgezondheidszorg, en is hun commentaar gevraagd op onderzoeksideeën die binnen het NIVEL zelf ontstonden op grond van bevindingen uit eigen onderzoek of naar aanleiding van gesprekken met andere organisaties.

De consultatiegesprekken verliepen in zijn algemeenheid zeer plezierig. De indruk bestaat: dat het initiatief voor het houden van een dergelijke ronde werd gewaardeerd, zowel door veldorganisaties als door beleidsorganisaties. Ook intern bleek dat de gevolgde procedure

een nuttige functie kan vervullen bij het vervaardigen van het jaarlijkse werkplan.

De uitgroei naar een instituut voor de gehele eerstelijnsgezondheidszorg is in het eerste bestaansjaar van het NIVEL met een aantal manifestaties en publicaties gevierd. Begin 1985 verscheen het boek 'De eerste lijn onderzocht'; een congresbundel uitgegeven naar aanleiding van het door de afdeling 'Wetenschappelijk Onderzoek' van het voormalig NHI georganiseerde Symposium 'De eerste lijn onderzocht'.

In november van datzelfde jaar werd het NIVEL officieel geopend door staatssecretaris Van der Reijden van het Ministerie van WVC. Ter gelegenheid hiervan werd een mini-symposium gehouden waarin Prof.Dr. J. van Es, mevr. H. van Leeuwen en Prof.Dr. A. de Leeuw een voordracht hielden. Eveneens ter gelegenheid van de opening van het NIVEL werd de omvangrijke, ruim 600 pagina's tellende 'Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns' uitgebracht. Daarin wordt zowel de huidige stand van kennis op het gebied van de eerste lijn in al haar onderdelen beschreven, alsmede haar relaties met andere sectoren van de gezondheidszorg.

Waarschijnlijk mede dankzij al deze activiteiten kunnen we aan het eind van 1985 met enige tevredenheid constateren dat de naam 'NIVEL' sneller dan verwacht, ingeburgerd is geraakt en dat het NIVEL een eerstelijnsinstituut is geworden op een moment dat daaraan bij zeer veel organisaties behoefte bestond.

We zijn er nog niet; allerlei ontwikkelingen moeten we in de komende periode eerst uitkristalliseren (onder andere de terreinbreedte van het instituut), maar het eerste jaar van het NIVEL geeft perspectief voor de toekomst.

2. HET BESTUUR

Het NIVEL werkt in een tamelijk gecompliceerd krachtenveld waarin het Ministerie van WVC, de financier van zorg, de beroepsverenigingen, de koepelorganisaties en de patiëntenverenigingen ieder hun rol spelen.

Bij de samenstelling van het bestuur van het NIVEL is hiermee rekening gehouden. In het bestuur hebben dan ook vertegenwoordigers zitting uit kringen van het veld, het beleid en de wetenschap. Op deze manier wordt zowel de onafhankelijkheid van het instituut gewaarborgd en blijft het NIVEL verbonden met zijn draagvlak: de instellingen ten behoeve waarvan onderzoek gedaan wordt. De preciese samenstelling van het bestuur vindt U op pagina 39 van dit jaarverslag.

Het algemeen bestuur wordt terzijde gestaan door een aantal adviseurs. Deze staan vermeld op pagina 39.

Het dagelijks bestuur van het NIVEL wordt gevormd door een onafhankelijke voorzitter, een secretaris, een penningmeester en drie leden afkomstig uit het veld, het beleid en de wetenschap.

De discussie over de meest wenselijke samenstelling van het bestuur is nog niet afgerond; met name de vertegenwoordiging van de zijde van de veldorganisaties is nog onderwerp van gesprek.

3. DE AFDELING ONDERZOEK

3.1. Algemeen

De activiteiten van de afdeling Onderzoek stonden in het verslagjaar voor een groot deel in het teken van de overgang, per 1 januari 1985, van het Nederlands Huisartsen Instituut naar het NIVEL. De uitbreiding van aandachtsgebieden - van huisarts tot de hele sector eerstelijnsgezondheidszorg - heeft, behalve op de structuur van de werkorganisatie zelf, ook duidelijk een stempel gedrukt op het soort activiteiten van de afdeling. Veel energie is gestoken in het opbouwen van contacten en het verwerven van onderzoeksopdrachten.

Desondanks kon een groot aantal projecten worden afgerond. Van de volgende projecten/onderzoeken verscheen in 1985 een rapport:

- regionale verschillen in het aantal ziekenhuisopnamen in Nederland en België ('Hospital Admissions');
- preventieve zorg in gezondheidscentra en groepspraktijken;
- het dienstenaanbod van huisartsen in verschillende praktijkvormen;
- samenwerking tussen maatschappelijk werk en gezondheidszorg in de eerste lijn;
- 'Samenwerken en Verwijzen' (eindrapport);
- locatiekeuze en huisartsendichtheid (dissertatie);
- de eerste lijn in kaart gebracht;
- belemmeringen bij vestiging van vrouwelijke huisartsen;
- wijkverpleegkundige zorg bij een veranderend beleid;
- knelpunten in de eerstelijnsgezondheidszorg van Rotterdam;
- opvattingen van huisartsen en patiënten over de rechten van de patiënt;
- eerste deelonderzoek (over de uitgangssituatie) van het project 'Almere' (coproductie van het NIVEL en het Nationaal Ziekenhuis Instituut).

De volgende bibliografieën werden uitgebracht:

- relatie eerstelijns-geestelijke gezondheidszorg;
- de psycholoog in de eerste lijn.

Van de volgende registratieprojecten verscheen de jaarlijkse rapportage:

- cijfers over samenwerking (gezondheidscentra en groepspraktijken

- per 1 januari 1985);
- cijfers uit de registratie van beroepsbeoefenaren in de eerste-lijnsgezondheidszorg (huisartsen, adspirant-huisartsen en verloskundigen per 1 januari 1985);
- Continue Morbiditeitsregistratie Peilstations Nederland (over 1984).

Tevens kwam in 1985 het concept-eindrapport van het onderzoek naar de interpretatie en behandeling van psychosociale klachten in de huisartspraktijk gereed, werd het derde interimrapport van het project Lelystad afgerond, verschenen - in conceptvorm - twee deelrapportages in het kader van het project 'Almere' (Bevolkingsonderzoek en medische consumptie) en werd het conceptrapport 'Nazorg in Nederland' voltooid.

In dit hoofdstuk wordt, per aandachtsgebied, een beknopt overzicht gegeven van de onderzoeksactiviteiten in 1985. Buiten beschouwing blijven de - niet onaanzienlijke - werkzaamheden voor de, ter gelegenheid van de opening van het NIVEL samengestelde, 'Overzichtsstudie onderzoek eerste lijn'; de symposiumbundel 'De eerste lijn onderzocht' en de registratie van het lopend wetenschappelijk onderzoek in en over de eerstelijnsgezondheidszorg. Wij verwijzen hiervoor naar hoofdstuk 5.

Behalve op de in het verslagjaar afgesloten projecten, wordt in dit hoofdstuk tevens ingegaan op onderzoek dat in 1985 is gestart en - zonder volledig te zijn - op voorbereidende activiteiten voor projecten die in 1986 van start zullen gaan. Deze laatste twee categorieën projecten worden uitvoerig behandeld in het Werkplan 1986/87, dat - op aanvraag - gratis verkrijgbaar is bij het NIVEL.

3.2. Internationale vergelijking van systemen van gezondheidszorg

Onderzoek naar andere systemen van gezondheidszorg is van belang als het eigen systeem ter discussie staat. Mogelijke gevolgen van veranderingen kunnen dan immers van te voren worden voorzien zodat ze kunnen worden betrokken in de besluitvorming òf, en hde het anders moet.

In 1985 is het definitieve rapport verschenen van een onderzoek naar regionale verschillen in het aantal ziekenhuisopnamen in Nederland

en België. Tevens was het inkomen van huisartsen in verschillende landen onderwerp van een serie korte monografieën en werd bij de Europese Gemeenschap subsidie aangevraagd voor een inventarisatie van systemen van gezondheidszorg in de EG-lidstaten.

Hospital admissions

Het Belgische systeem van gezondheidszorg is op een aantal punten sterk verschillend van het Nederlandse systeem, zoals de rechtstreekse toegankelijkheid van huisarts en specialist en het geheel op verrichtingen gebaseerd systeem met eigen bijdragen van patiënten. Op basis van bestaande gegevens over 1974 en 1979 is onderzoek verricht naar regionale verschillen in het aantal ziekenhuisopnamen in Nederland en België. De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat de voornaamste, door beleid beïnvloedbare variabele, het aantal ziekenhuisbedden per 1000 inwoners is. Deze variabele is, ongeacht de bestaande systeemverschillen, van invloed op het aantal ziekenhuisopnamen in Nederland en België.

Het inkomen van huisartsen

De wijze waarop huisartsen in een aantal Europese landen worden gehonoreerd, loopt nogal uiteen. Ook de hoogte van hun inkomen varieert sterk. Over dit thema verschijnen, met betrekking tot tien Europese landen, korte monografieën. Deze in artikelvorm gegoten verhandelingen, worden samengesteld op verzoek van het tijdschrift 'Praktijkmanagement'. In 1985 kwamen de volgende landen aan bod: het Verenigd Koninkrijk, België, de Duitse Bondsrepubliek, Denemarken en Zweden.

Inventarisatie van systemen van gezondheidszorg

Voordat systemen van gezondheidszorg met elkaar vergeleken kunnen worden, is het noodzakelijk van deze systemen een aantal kenmerken te inventariseren. De Medical Research Council van de Europese Gemeenschap heeft subsidie voor dit inventarisatie-onderzoek onder de EG-lidstaten toegezegd. Het project zal worden uitgevoerd in samenwerking met The European General Practice Research Workshop.

Het gras aan gene zijde

In het verslagjaar hebben enkele medewerkers van het NIVEL een bijdrage geleverd aan het boek: 'Basisgegevens van de Nederlandse en Belgische systemen van gezondheidszorg en Sociale Zekerheid bij Ziekte en Invaliditeit'. Deze bundel werd uitgegeven ter gelegenheid van het congres 'Het gras aan gene zijde'. Dit congres werd georga-

niseerd ter gelegenheid van het eerste lustrum van het tijdschrift 'Gezondheid en Samenleving'. De bijdrage aan deze congresbundel was zowel van inhoudelijke als redactionele aard.

3.3. Relatie tussen eerste en tweedelijnsgezondheidszorg

Evenals ten tijde van het Nederlands Huisartsen Instituut, vormt de relatie eerste-tweedelijns een belangrijk object van onderzoek van het NIVEL. Naast de - van oudsher aanwezige - aandacht voor het koppel 'huisarts-specialist' is in 1985 tevens een begin gemaakt met het onderzoek naar de relatie tussen andere eerstelijnsdisciplines (zoals wijkverpleging en gezinszorg) en de tweede lijn.

In 1985 verscheen het derde interimrapport van het onderzoek 'Een ziekenhuis op nieuw land' (analyse ontwikkeling verwijscijfers) en werd in een voordracht verslag gedaan van het bevolkingsonderzoek. Eveneens in de vorm van een voordracht werd tussentijds verslag gedaan van een verwijsregistratie bij de peilstationsartsen. Naar substitutie van verpleegkundige zorg werd, tenslotte, een oriënterend onderzoek verricht waarvan in het verslagjaar de conceptrapportage verscheen.

Verwijzingen door de peilstationspraktijken

In 1984 hebben huisartsen die deelnemen aan het peilstationsproject (zie paragraaf 3.7) het aantal patiënten geregistreerd, dat ter geruststelling, diagnose, behandeling of om andere reden werd verwezen naar de specialist. Tevens hebben ze een aantal vragen beantwoord over hun houding ten opzichte van de medische specialisten. Dit onderzoek kan mede worden gezien als een voormeting van een onderzoek dat - als het huidige stelsel van verwijs- en herhalingskaarten tenminste vervangen wordt - tot doel heeft het effect van een nieuw stelsel (advies- en behandelkaarten) te meten.

Ziekenhuis Lelystad

Uit de tot nu toe verschenen drie tussenrapportages komt naar voren dat, in tegenstelling tot wat men had verwacht, een sprongsgewijze vergroting van het aanbod van tweedelijnsvoorzieningen (i.c. de komst van het ziekenhuis Lelystad in 1982) nauwelijks invloed heeft op de medische consumptie in de huisartspraktijk en op het verwijscijfer van huisartsen; wèl echter op het aantal ziekenhuisopnamen, een verschijnsel dat grotendeels buiten de invloed van de huisartsen

ligt. In 1985 is, behalve het gereed komen van het derde interimrapport over consumptiepatronen in de eerstelijnsgezondheidszorg, tevens een bevolkingsonderzoek afgesloten. Daarin is onderzocht of de mening van de bevolking over de behandeling door specialisten is veranderd als gevolg van de vestiging van het nieuwe ziekenhuis.

Substitutie van verpleegkundige zorg

In 1985 is het conceptrapport 'Nazorg in Nederland' verschenen. Het rapport, dat is gebaseerd op literatuuronderzoek en interviews, dient ter voorbereiding van een onderzoek naar de vraag in welke mate, en onder welke voorwaarden, substitutie van ziekenhuisverpleging door thuisverpleging mogelijk is.

3.4. Eerste lijn en geestelijke gezondheidszorg

De onderzoeksactiviteiten van het NIVEL op het gebied van de eerste lijn en de geestelijke gezondheidszorg zijn in belangrijke mate beïnvloed door de in 1984 verschenen Nieuwe Nota Geestelijke Volksgezondheid. Realisering van de in deze nota bepleitte overheveling van 'lichte' problematiek van de ambulante geestelijke gezondheidszorg naar de eerste lijn vereist allereerst kennis over de uitgangssituatie.

Naast twee in 1985 uitgebrachte bibliografieën (respectievelijk over de psycholoog in de eerste lijn en over de relatie eerstelijns-geestelijke gezondheidszorg is, in samenwerking met het Nederlands Centrum Geestelijke Volksgezondheid, een inventarisatie-onderzoek gestart naar de samenwerking tussen de eerste lijn en de diverse geestelijke gezondheidszorgvoorzieningen. Tenslotte zijn voorbereidingen getroffen voor het in 1986 uit te voeren project 'Verwijzingen psychosociale problematiek door huisartsen'.

Volledigheidshalve verwijzen wij naar paragraaf 3.8 (Hulpverleningsprocessen), waar enkele projecten over het thema 'psychosociale hulpverlening' aan de orde komen.

Bibliografie 'relatie eerste lijn-geestelijke gezondheidszorg'

De ruim 180 in deze bibliografie geannoteerde publicaties zijn gerangschikt onder de hoofdjess: '(afstemming van) Taken en functies', 'Morbiditeit/omvang hulpvraag', 'Verwijzen', 'Samenwerken' en 'Beschuwingen en modelontwikkeling'. Op basis van de besproken Nederlandse en Engelstalige literatuur wordt onder andere geconstateerd,

dat het vooral ontbreekt aan (evaluatie)onderzoek naar samenwerkingsmodellen tussen de eerste lijn en de geestelijke gezondheidszorg.

Bibliografie 'psycholoog in de eerstelijns'

Deze grondig herziene en aangevulde versie van een in 1982 door het (toermalige) NHI uitgegeven bibliografie, behandelt een 90-tal publicaties over de samenwerking tussen huisarts en psycholoog in Nederland en Engeland. Een belangrijk gemis is de actuele discussie rond eerstelijnspsychologen is een fundamentele uiteenzetting over de vraag welke functies de eerste lijn op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg dient te vervullen. Eerst op basis hiervan dient onderzocht te worden wie de hieruit voortvloeiende taken het beste kan uitoefenen.

Inventarisatie samenwerking eerste lijn en geestelijke gezondheidszorg

Dit gezamenlijke project van het Nederlands Centrum Geestelijke Volksgezondheid en het NIVEL beoogt een overzicht te geven van de omvang, de vorm, de inhoud en de participanten van bestaande samenwerking tussen de eerste lijn en de geestelijke gezondheidszorg. In 1985 is begonnen met de materiaalverzameling door middel van een landelijke steekproef onder huisartsen.

Verwijzen van psycho-sociale problematiek door huisartsen

In 1985 heeft het NIVEL de begeleidingscommissie van de Continue Morbiditeits Registratie Peilstations (zie paragraaf 3.7) bereid gevonden het onderwerp 'verwijzingen psycho-sociale problematiek' op de weekstaat van 1986 op te nemen. De vraagstelling van dit onderzoek betreft de mate waarin huisartsen bij het verwijzen differentiëren tussen diverse voorzieningen en, in hoeverre het onderscheid 'lichte of zware' psycho-sociale problematiek hierbij een rol speelt.

3.5. Samenwerking en samenhang in de eerste lijn

Samenwerking en samenhang zijn niet alleen in het beleid, maar ook in de onderzoekstraditie van het voormalige NHI, sleutelbegrippen. In 1985 verscheen in samenwerking met het Nationaal Ziekenhuis Instituut het eerste deelrapport van het project 'Almere' (situatieschets van Almere), terwijl in het kader van hetzelfde project twee concept-deelrapporten gereed kwamen.

In het eerste NIVEL-jaar zijn eveneens enkele belangrijke wijzigingen in het registratiesysteem van samenwerkingsverbanden binnen de eerste lijn doorgevoerd: begonnen is met het registreren van home-teams, terwijl de registratie van huisartsgroepspraktijken is stopgezet.

Een groot aantal onderzoeken werd met een publicatie afgesloten. Rapporten verschenen over preventieve zorg (door gezondheidscentra), het dienstenaanbod (door huisartsen in en buiten gezondheidscentra), het algemeen maatschappelijk werk (in en buiten gezondheidscentra), en de invloed van samenwerken (binnen de eerste lijn) op verwijscijfers. In de vorm van een artikel werd verslag gedaan van een onderzoek naar werkgebieden in gezondheidscentra. Op het gebied van het plaatselijk beleid zijn de volgende projecten gestart: een onderzoek naar gemeentelijke planvorming in het kader van de Wet Gezondheidszorg en Maatschappelijke dienstverlening (WGM) en een onderzoek rond het thema 'afstemming werkgebieden'.

Evaluatie gezondheidszorg Almere

In Almere is de gezondheidszorg experimenteel van opzet. Uitgangspunt daarbij is te komen tot een sterke eerste en een beperkte tweede lijn. Ook het streven naar samenhang tussen voorzieningen en het realiseren van lagere kosten zijn belangrijke doelstellingen voor Almere. Het experiment wordt geëvalueerd door het NIVEL, in samenwerking met het Nationaal Ziekenhuis Instituut. Als eerste deelrapport is de coproductie 'Situatieschets van Almere' gepubliceerd. In dit, in 1985 verschenen rapport wordt een beeld geschetst van de uitgangssituatie wat betreft de voorzieningen, de demografische en sociaal-economische kenmerken en de bestuurlijke structuur. In het verslagjaar kwamen ook de (door het NIVEL uitgevoerde) conceptrapportages over een enquête onder de Almeerse bevolking en de eerste meting van een onderzoek naar de medische consumptie gereed.

Registratie en onderzoek van samenwerkingsverbanden

In het eerste jaar van het registratiesysteem 'Samenwerkingsverbanden nieuwe stijl' is de materiaalverzameling ten behoeve van de home-teamregistratie voltooid.

In het verslagjaar verscheen, in het kader van het registratieproject 'Cijfers over Samenwerking' een rapport waarin zowel cijfers over gezondheidscentra als gegevens over groepspraktijken zijn opgenomen. Een paar uitkomsten: op 1 januari 1985 waren er 140 gezondheidscentra en 101 groepspraktijken tegen respectievelijk 131 en 95 een jaar daarvoor. Per die datum werkte 13% van de Nederlandse huis-

artsen in één van deze samenwerkingsverbanden.

In het kader van het project 'Registratie en onderzoek van samenwerkingsverbanden' kwam tevens een rapport gereed over preventieve zorg in groepspraktijken en gezondheidscentra. Uit dit onderzoek komt naar voren dat preventieve activiteiten in gezondheidscentra, zoals bijvoorbeeld het systematisch opsporen van aandoeningen als diabetes, hypertensie en borst- en baarmoederhalskanker, nog allerminst een routine vormen. Andere onderzoeksactiviteiten binnen dit project betreffen: een onderzoek naar het wijk- of praktijkgebonden werken door huisartsen, wijkverpleging en maatschappelijk werk in gezondheidscentra (in 1985 gepubliceerd in de losbladige SAMSON-uitgave 'Eerstelijnszorg'), materiaalverzameling ten behoeve van een onderzoek naar patiëntenparticipatie en een onderzoek naar overlegvormen binnen gezondheidscentra.

Het dienstenaanbod van huisartsen in verschillende praktijkvormen

In dit in 1985 afgesloten onderzoek zijn huisartsen die werkzaam zijn in een solo-, duo-, groepspraktijk, home-team of gezondheidscentrum, onderling vergeleken wat betreft hun activiteiten op het gebied van verloskundige zorg, jeugdgezondheidszorg, preventieve zorg en stervens- en rouwbegeleiding. De resultaten bleken niet eenduidig wat betreft het al dan niet multidisciplinair samenwerken van huisartsen.

Samenwerken en Verwijzen

In het verslagjaar is het eindrapport van dit omvangrijk onderzoek aan de subsidiënt, de Ziekenfondsraad, gepresenteerd. Door middel van een 'aftelmethode' is systematisch onderzocht of, en zo ja waarom, gezondheidscentra lagere verwijscijfers hebben dan solo-praktijken.

In voorgaande rapportages kwam tot uiting dat de lagere verwijscijfers bleven bestaan, ook als rekening werd gehouden met structurele kenmerken, zoals de leeftijdsopbouw van de praktijk of de afstand tot een ziekenhuis. In het eindrapport bleek dat diverse patiëntenkenmerken, zoals (subjectief) ervaren gezondheidstoestand en het aantal chronische aandoeningen, geen aanleiding geven de relatie tussen verwijscijfers en praktijkvorm te verwerpen. Ook de mogelijke selectie van sterk gemotiveerde artsen bleek het verschil niet te kunnen verklaren. Aangezien uit het deelonderzoek naar de intensiteit van samenwerking bleek, dat een relatie tussen de hoeveelheid overlegtijd en het aantal consultaties enerzijds en verwijscijfers

anderzijds alleen opgaat voor artsen die nauw met andere artsen samenwerken, werd geconcludeerd dat artsen het 'anders zijn' (minder verwijzen) alleen binnen gezondheidscentra of duopraktijken kunnen realiseren.

Maatschappelijk werk en eerstelijnsgezondheidszorg

Op basis van registratiegegevens is nagegaan of er verschillen in werkwijze bestaan tussen maatschappelijk werkers die wèl en die géén gestructureerde samenwerkingsrelatie met de eerstelijnsgezondheidszorg onderhouden. In het in 1985 verschenen eindrapport wordt geconcludeerd dat maatschappelijk werkenden die samenwerken met de eerstelijnsgezondheidszorg weliswaar een aanzienlijk groter deel van hun cliënten via de huisarts krijgen, maar dat overige verschillen, zoals in werkwijze, aantallen cliënten, soort problematiek etc. niet of nauwelijks bleken te bestaan.

Gemeentelijke planvorming

In 1985 is een begin gemaakt met de materiaalverzameling voor een onderzoek dat tot doel heeft de mate waarin en de wijze waarop gemeenten activiteiten ontplooiën op het gebied van planvoorbereiding ten behoeve van de eerstelijns(gezondheids)zorg in kaart te brengen.

Inventarisatie afstemming werkgebieden

Gekoppeld aan het hierboven genoemde onderzoek is in het verslagjaar tevens een onderzoek gestart naar de haalbaarheid van het in de Wet Voorzieningen Gezondheidszorg gestelde criterium, dat 80% van de patiënten van de vier kerndisciplines in de eerstelijnszorg onder samenvallende werkgebieden zou moeten ressorteren. Als basis voor dat onderzoek dient een inventarisatie van de feitelijke situatie.

3.6. Volume en functie-aanbod in de eerstelijnsgezondheidszorg

De activiteiten binnen het thema 'volume en functie-aanbod' kunnen onderscheiden worden in registratie- en onderzoeksprojecten. In 1985 is veel energie gestoken in de verdere uitbouw van het registratiesysteem van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg. Behalve de bekende huisartsenregistratie en de, sinds 1984, operationeel geworden registratie van verloskundigen, is in het verslagjaar een registratiesysteem van fysiotherapeuten opgezet.

Op het gebied van onderzoek zijn drie projecten afgerond: een onderzoek naar locatiekeuze en huisartsendichtheid (academisch proef-

schrift), een onderzoek waarin de spreiding van beroepsbeoefenaren in de eerstelijnsgezondheidszorg geografisch in kaart is gebracht en een onderzoek naar vrouwelijke huisartsen. Begonnen is met een vervolgonderzoek naar vrouwelijke huisartsen en een onderzoek naar regionale verschillen in de verloskundige zorg.

Registratie beroepsbeoefenaren in de eerstelijnsgezondheidszorg (BELG)

In een in 1985 verschenen rapport zijn een aantal statistische gegevens bijeengebracht (tot 1 januari 1985) over alle in Nederland werkzame huisartsen, verloskundigen en adspirant-huisartsen. Enkele kengetallen: op 1 januari 1985 waren er 5918 zelfstandig gevestigde huisartsen; een toename van 170 ten opzichte van een jaar daarvoor. De gemiddelde praktijkgrootte is verder gedaald van 2502 inwoners per arts op 1 januari 1984 tot 2442 inwoners per arts een jaar later of, als rekening wordt gehouden met langdurig werkzame assistenten, van 2376 tot 2317 inwoners per arts.

Een ander opvallend resultaat was de toename van het aantal 'wilde' vestigingen: van 9,4% in 1983 tot 13,8% in 1984.

Het aantal praktizerend verloskundigen in Nederland is eveneens gestegen: van 781 in 1970 en 905 in 1984 tot 931 op 1 januari 1985. Het aantal solopraktijken is in die jaren afgenomen. In 1970 werkte nog 91% van de zelfstandig gevestigde verloskundigen in een solo-praktijk; op 1 januari 1985 was dit percentage teruggelopen tot 58%.

Bij wijze van dienstverlening worden - op aanvraag - gegevens uit de huisartsenregistratie (zoals bijvoorbeeld adressen) verstrekt. Sinds kort zijn ook gegevens uit de verloskundigenregistratie - op aanvraag - verkrijgbaar. Bijlage 1 bevat een overzicht van deze aanvragen.

Vestigingsbeleid

Het vestigingsbeleid voor huisartsen is een onderwerp dat de voortdurende aandacht heeft. In het verslagjaar zijn enkele lezingen over dit onderwerp gehouden voor huisartsen-in-opleiding. Tevens is een artikel geschreven over de ontwikkeling van het aantal vestigingen (en met name het aantal vrije vestigingen) gedurende het eerste jaar dat het privaatrechtelijke vestigingsbeleid van de Landelijke Huisartsen Vereniging van kracht was. Dit artikel is gepubliceerd in de bundel 'De eerste lijn onderzocht'.

Locatiekeuze en huisartsendichtheid

In 1985 is het onderzoek naar de verschillen in spreiding van huisartsen in de periode 1957-1980 met een dissertatie afgesloten. In dit proefschrift is een model ontwikkeld, waarin regionale verschillen in de huisartsendichtheid verklaard worden aan de hand van veronderstellingen over de voorkeur van huisartsen voor een vestigingsplaats.

De eerste lijn in kaart gebracht

'Spreiding' is het trefwoord van de in 1985 afgesloten studie: 'De eerste lijn in kaart gebracht'. In dit rapport is de spreiding van huisartsen, apothekers, verloskundigen, tandartsen, fysiotherapeuten, wijkverpleegkundigen en maatschappelijk werkers in Nederland in beeld gebracht aan de hand van kaarten. Bij die indeling zijn verschillende regionale niveaus gehanteerd.

Vrouwelijke huisartsen

Het aantal vrouwen dat zich na het voltooien van de huisartsenopleiding daadwerkelijk als zelfstandig huisarts vestigt, is relatief klein.

In dit in 1985 afgerond onderzoek is, op basis van een schriftelijke enquête en op grond van telefonische interviews, nagegaan in hoeverre een aantal mogelijke belemmeringen (verwachtingen van de 'sociale omgeving', voorkeuren van gevestigde huisartsen, problemen op het gebied van financiering, belasting, pensioenvoorziening en arbeidsongeschiktheidsverzekering) daarbij een rol hebben gespeeld.

Een in het verslagjaar gestart vervolgonderzoek, gefinancierd uit gelden van Stichting Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek, wordt te zijner tijd met een dissertatie afgesloten.

De verloskundige markt

In 1985 is een begin gemaakt met de materiaalverzameling voor een onderzoek dat ten doel heeft geografische verschillen in de verloskundige zorg te inventariseren en waar mogelijk te verklaren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (over de plaats van en de leiding bij bevallingen), van de door het NIVEL beheerde registratiesystemen en van enquêtegegevens.

3.7. Vraag-aanbod relaties in de huisartspraktijk

Behalve voor activiteiten ten behoeve van het sinds 1970 functionerende project Continue Morbiditeitsregistratie 'Peilstations', is in 1985 tevens veel werk verricht voor het opzetten van een haalbaarheidsstudie ten behoeve van het omvangrijke project 'Nationale studie van ziekten en verrichtingen in de huisartspraktijk'.

Continue Registratie Peilstations Nederland

Zoals gebruikelijk is ook in 1985 de rapportage over het Peilstationsproject van het voorgaande kalenderjaar verschenen. De 62 aan dit project deelnemende huisartsen (werkzaam in totaal 46 peilstations) registreerden in 1984 de frequentie van een aantal ziekten, gebeurtenissen en handelingen in hun praktijken.

De volgende onderwerpen stonden op de weekstaat: influenza, het maken van een cervix-uitstrijkje, ziekte van Parkinson, sterilisatie bij mannen en vrouwen, het voorschrijven van een morning-after pil, depressie, suïcide(poging), hartinfarct en, voor het eerst in 1984, maligniteiten, letsels van het steun- en bewegingsapparaat en verwijzingen (zie voor deze laatste rubriek paragraaf 3.3). Behalve deze wekelijks geregistreerde onderwerpen worden sinds 1976 tevens éénmalige peilingen gedaan naar weinig voorkomende ziekten of gebeurtenissen. In 1984 betroffen deze incidentele onderzoeken 'euthanasie' en 'spijtoptanten sterilisatie'.

De in 1985 geregistreerde onderwerpen wijken enigszins af van die van 1984: 'ulcus pepticum' en 'verwijzing/machtiging fysiotherapie' zijn aan de weekstaat toegevoegd, terwijl de rubrieken 'verwijzing' (van ziekenfondsverzekerden naar medische specialisten) en 'letsels aan het steun- en bewegingsapparaat' niet langer geregistreerd worden.

De incidentele onderzoeken voor 1985 betroffen 'euthanasie', 'anorexia nervosa' en 'bulimia'.

De haalbaarheidsstudie ten behoeve van de 'Nationale Studie van Ziekten en Verrichtingen in de Huisartspraktijk'

Na een intensieve voorbereiding is in het verslagjaar een begin gemaakt met een voorstudie van het grote praktijkonderzoek. In die studie staat de vraag centraal op welke wijze en onder welke voorwaarden een grootschalig onderzoek naar ziekten en verrichtingen in de huisartspraktijk opgezet kan worden. Deze, ten laste van de AWBZ gesubsidieerde, haalbaarheidsstudie omvat de precisering van de

onderzoeksopzet, de uitwerking van 11 deelonderzoeken, de voorbereiding van de materiaalverzameling voor het uiteindelijke onderzoek, de voorbereiding van de gegevensverwerking en het vervaardigen van een preciese kostenraming.

De volgende deelonderzoeken zijn vastgesteld:

1. Een nationale studie van morbiditeit in de huisartspraktijk.
2. Werkbelasting en honoreringsstructuur.
3. Huisarts en preventie.
4. Huisarts en diagnostisch onderzoek.
5. Voorschrijven in de huisartspraktijk.
6. Huisarts en verloskundige zorg.
7. Huisarts en Fysiotherapie.
8. Psychosociale problematiek in de huisartspraktijk/Huisarts en (ambulante) geestelijke gezondheidszorg en algemeen maatschappelijk werk.
9. Verwijzen naar medisch specialisten.
10. Opname in- en ontslag uit het ziekenhuis.
11. Professionele zorg, mantel -en zelfzorg.

3.8. Hulpverleningsprocessen

Naast onderzoek dat overwegend structureel van aard is, besteedt het NIVEL ook aandacht aan de inhoudelijke aspecten van de hulpverlening in de eerstelijnsgezondheidszorg. Het videobestand van het instituut speelt daarbij een belangrijke rol voor zover het althans de hulpverleningsprocessen in de huisartspraktijk betreft. In dat geval heeft men de beschikking over circa 3000 opnames van spreekuurconsulten.

In het verslagjaar werd een groot onderzoek naar de interdoktervariantie bij psychosociale problematiek afgesloten. De videotheek leverde tevens het materiaal voor een artikel over hoe huisartsen psychosociale klachten hanteren en voor een voordracht over de tijdsbesteding van huisartsen. Verdere werkzaamheden vonden plaats ten behoeve van een onderzoek naar probleempatiënten en, tot slot, is een begin gemaakt met drie projecten rond het thema 'patiëntenvoorlichting'.

Interdoktervariantie bij psychosociale problematiek

Huisartsen verschillen onderling aanzienlijk in de wijze waarop zij

psychosociale klachten van patiënten interpreteren en behandelen. In het onderzoek 'Interpretatie en behandeling van psychosociale klachten in de huisartspraktijk' is, op basis van 1500 op video opgenomen spreekuurconsulten bij artsen en op grond van door huisartsen ingevulde vragenlijsten, nagegaan welke achtergronden aan deze verschillen ten grondslag lagen.

Tegen de verwachting in kon de variantie niet verklaard worden uit de taakopvatting van de huisarts, noch uit de door hem of haar gevolgde nascholing op psychosociaal gebied. Wel van invloed bleken het competentiegevoel, de mate waarin huisartsen risico's durven nemen en hun stijl van communiceren. Het eindrapport van dit drie jaar durende project kwam in 1985 gereed. Het onderzoek werd gefinancierd door het Praeventiefonds.

Probleempatiënten

Ten behoeve van dit project, een vervolg op het in 1982 afgesloten onderzoek 'Probleempatiënten in de huisartspraktijk' zijn in 1985 analysewerkzaamheden verricht. Centraal in dit onderzoek staan de verschillen tussen probleempatiënten die dit etiket blijvend behouden en degenen die na een jaar niet meer als zodanig benoemd worden.

De Videotheek

Video-opnamen vormden de basis voor een voordracht waarin verslag werd gedaan van een onderzoek naar de mate waarin het klachtenaanbod en patiëntenkenmerken, als leeftijd en geslacht, de duur van het consult en de verrichtingen tijdens het consult beïnvloeden. Deze voordracht, dat in de vorm van een artikel is aangeboden aan een tijdschrift, was het eerste onderdeel van het project 'De videotheek in cijfers'.

Eveneens onder de noemer videotheekonderzoek is in 1985 een onderzoek uitgevoerd waarin, op meer kwalitatieve wijze, de (re)acties van huisartsen op psychische problemen werden geanalyseerd. Uitgangspunt bij deze analyse vormde het, in de Nieuwe Nota Geestelijke Volksgezondheid gehanteerde, onderscheid 'lichte' en 'zware' problematiek.

Patiëntenvoorlichting

In 1985 is een begin gemaakt met een aantal projecten op het gebied van patiëntenvoorlichting. Met behulp van videomateriaal is een instrument ontworpen om verschillende aspecten van patiëntenvoorlichting, zoals dat door een huisarts wordt gegeven, te meten. Met be-

hulp van dit instrument zijn in 1985 550 op videoband vastgelegde huisartsconsulten op het vóórkomen van patiëntenvoorlichting bestudeerd en geanalyseerd. Tevens is een voorstel gedaan tot onderzoek, waarin niet alleen een beschrijving van de voorlichting plaatsvindt, maar waarin tevens het effect van de voorlichting gemeten kan worden.

Patiëntenvoorlichting door fysiotherapeuten is het onderwerp van een in 1985 gereedgekomen onderzoeksvoorstel, waarin - analoog aan het voorgaand onderzoek - zowel plaats is ingeruimd voor instrumentontwikkeling als effectmeting.

3.9. Fysiotherapie

Met uitzondering van de registratie-activiteiten rond deze beroepsgroep (zie hiervoor paragraaf 3.6) werd fysiotherapie, als afzonderlijk onderzoeksgebied, voor het eerst in 1985 in het werkplan opgenomen. In dat jaar zijn twee projecten van start gegaan: 'Fysiotherapie in de Nederlandse gezondheidszorg' en 'Vraag/aanbodmodellen in de fysiotherapeutische zorg'.

Tevens zijn voorbereidingen getroffen voor een onderzoek naar patiëntenvoorlichting, zoals dat door fysiotherapeuten wordt gegeven. Van dit project is in de voorgaande paragraaf (3.8) verslag gedaan.

Fysiotherapie in de Nederlandse gezondheidszorg

Om inzicht te krijgen in de relatie tussen de indicatiestelling door de huisarts en de behandeling door fysiotherapeuten hebben de huisartsen van het peilstationsproject (zie paragraaf 3.7) gedurende het hele jaar 1985 alle nieuwe verwijzingen naar fysiotherapeuten geregistreerd en per verwijzing aanvullende gegevens verstrekt.

In oktober 1985 is een aanvullend onderzoek in een zestigtal fysiotherapiepraktijken gestart waarin gegevens verzameld worden over alle nieuw in behandeling genomen patiënten.

In 1985 is tevens begonnen met het opstellen en uittesten van vragenlijsten voor huisartsen en fysiotherapeuten die tot doel hebben de verwijsrelaties, het indicatiegebied en taakopvattingen in beeld te brengen.

Te zamen zullen deze gegevens een beeld geven van de 'eerstelijnsfysiotherapie'. Het onderzoek beperkt zich daar evenwel niet toe. In de loop van het onderzoek zullen ook gegevens over de intramurale sector en de poliklinische fysiotherapie verzameld worden.

Het onderzoek is officieel gestart op 1 augustus 1985, maar de regi-

stratie van verwijzingen door de peilstations is al op 1 januari 1985 begonnen.

Vraag/aanbodmodellen

Patiënten kunnen niet anders dan via een verwijzing door een (huis)-arts bij een fysiotherapeut terecht. Bij de opstelling van een vraag-aanbodmodel van de fysiotherapie vormen verwijzpatronen dan ook een onmisbaar element.

Gegevens van sommige ziekenfondsen bieden de mogelijkheid om het gebruik van de diensten van de fysiotherapeut in verband te brengen met de samenstelling van de patiëntenpopulatie, met kenmerken van de huisartsen en specialistenpraktijk en met gegevens over de spreiding van fysiotherapeutische zorg. Een artikel in de symposiumbundel 'Onderzoek in de eerste lijn' bevatte de eerste resultaten van dit onderzoek.

3.10. Het Kruiswerk

In 1985 werd het kruiswerk voor het eerst als apart onderzoekterrein in het werkplan van het NIVEL opgenomen. Bij de ontwikkeling van een onderzoeksprogramma op een z'n divers gebied - wijkverpleging, jeugdgezondheidszorg, gezondheidsvoorlichting en -opvoeding, diëtik en uitleen van verpleegartikelen - hebben de twee eerstgenoemde taken de hoogste prioriteit gekregen.

In het verslagjaar is één project, 'Wijkverpleegkundige zorg bij veranderend beleid', met een rapport afgesloten. In 1985 is tevens een begin gemaakt met de projecten 'Het werk van wijkverpleegkundigen' en 'De zorg voor zuigelingen en kleuters'. In samenwerking met de afdeling Bibliotheek en Documentatie is daarnaast begonnen met het samenstellen van een bibliografie over onderzoek naar de wijkverpleging.

Tenslotte zijn voorbereidingen getroffen voor een studie die de mogelijkheden van deeltijdarbeid voor wijkverpleegkundigen moet gaan onderzoeken.

Wijkverpleegkundige zorg bij een veranderend beleid

In dit, door de Provinciale Zeeuwse Kruisvereniging en de Regionale Kruisvereniging Twente gesubsidieerd, onderzoek is nagegaan in hoeverre het overheidsbeleid - terugdringing van de intramurale zorg

ten gunste van de thuiszorg en meer zelf- en mantelzorg in plaats van professionele zorg - aansluit bij de vraag naar en behoefte aan hulp van patiënten. Het onderzoek is uitgevoerd bij drie groepen patiënten: ex-ziekenhuispatiënten, chronisch zieken en bejaarden. Uit het onderzoek kwam naar voren dat hulp bij de huishoudelijke verzorging en, in het geval van chronisch zieken en ex-ziekenhuispatiënten, ook hulp bij de algemene dagelijkse levensverrichtingen, een minimale voorwaarde is om verschuiving van residentiële zorg naar thuiszorg kans van slagen te geven. Hierbij lijkt vergroting van mantelzorg nauwelijks haalbaar. Naar de mening van veel patiënten werden gezinsleden en andere mensen uit hun omgeving nu al te veel belast.

De beoogde verschuiving naar de thuiszorg lijkt alleen haalbaar bij meer professionele zorg door wijkverpleging en gezinszorg.

Het werk van wijkverpleegkundigen

Ter voorbereiding van een landelijk onderzoek naar het handelen van wijkverpleegkundigen en wijkziekenverzorgenden is een proefonderzoek opgezet met als doel daarvoor geschikte meetmethoden te ontwikkelen. In 1985 zijn daarvoor een vragenlijst en een observatieschema geconstrueerd.

De zorg voor zuigelingen en kleuters

De zorg voor zuigelingen en kleuters behoort zowel tot het werkterrein van huisartsen en wijkverpleegkundigen als tot het terrein van consultatiebureaus.

Het NIVEL is eind 1985 gestart met een onderzoek waarin verschillende aspecten van deze zorg en de diverse uitvoeringsvarianten van consultatiebureaus geïnventariseerd en onderling vergeleken zullen worden.

Deeltijdarbeid

Om inzicht te krijgen in de ervaringen met deeltijdarbeid van (hoofd) wijkverpleegkundigen en wijkziekenverzorgenden en in de mogelijkheden om deeltijdarbeid uit te breiden is, in samenwerking met het Instituut Voor Arbeidsvraagstukken te Tilburg, een onderzoeksvorstel geschreven.

3.11. Consumentenonderzoek

Onderzoek naar de structuur en het functioneren van de eerstelijns-

gezondheidszorg heeft onder andere als doel de zorg voor de gebruiker te verbeteren. In verschillende, hiervoor beschreven, projecten is de mening over en de ervaringen van consumenten met de gezondheidszorg expliciet in de onderzoeksopzet verwerkt (bijvoorbeeld bij de projecten 'Ziekenhuis Lelystad', 'Evaluatie gezondheidszorg Almere' en 'Wijkverpleegkundige zorg bij een veranderend beleid'). Daarnaast zijn in 1985 twee projecten afgerond waarin consumenten het centrale object van onderzoek vormden: een onderzoek naar knelpunten in de eerstelijnsgezondheidszorg te Rotterdam en een onderzoek naar patiëntenrechten. Het opzetten van nieuwe projecten werd ernstig bemoeilijkt doordat in 1985 een projectleider op dit terrein van onderzoek ontbrak.

Onderzoek naar knelpunten in de eerstelijnsgezondheidszorg te Rotterdam

In het kader van dit onderzoek, gesubsidieerd door de Rotterdamse Stichting Bevordering Volksgezondheid, zijn vraaggesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van 41 patiëntenorganisaties en 17 instanties op het gebied van hulpverlening en beleid. Uit het eindrapport, dat begin 1985 werd gepubliceerd, kwam naar voren dat lacunes in de bereikbaarheid van de eerstelijnsgezondheidszorg en een gebrek aan begeleiding rond specifieke problemen veelvuldig door patiëntenorganisaties werden gesignaleerd. Meer in het algemeen werd geconstateerd dat een beleid, dat gericht is op versterking van de samenhang weinig weerklank vindt bij deze organisaties.

De door de hulpverlenende organisaties benadrukte problematiek van doelmatigheid, samenhang en overleg werden slechts zelden direct door de patiënten ervaren.

Patiëntenrechten

Uit een, in samenwerking met de Consumentenbond, uitgevoerd onderzoek bleek dat de 'rechten van de patiënt', zoals geformuleerd in de adviezen van de Centrale (nu Nationale) Raad voor de Volksgezondheid, nog lang niet algemeen toegepast worden. Ofschoon het aantal artsen dat bepaalde rechten (zoals bijvoorbeeld inzage in gegevens en verwijfsbrieven) principieel afwijst niet erg groot is, gaven de resultaten van de in het kader van dit onderzoek gehouden huisartsen- en patiënten-enquêtes aan, dat een wettelijke regeling van patiëntenrechten gepaard zal moeten gaan met een attitudeverandering van huisartsen. Het eindrapport hierover is in 1985 door het NIVEL uitgebracht, nadat eind 1984 al in de Consumentengids verslag was gedaan van enkele resultaten uit dit onderzoek.

4. DE AFDELING BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIE

4.1. Inleiding

In 1985 heeft de afdeling Bibliotheek en Documentatie zich beraden over de weg die ze zou inslaan. Uitgangspunt voor het beleid werd de 'integratie van bibliotheek- en documentatie-activiteiten en het wetenschappelijk onderzoek binnen het NIVEL'. Immers, de scheidslijnen tussen literatuuronderzoek en wetenschappelijk onderzoek zijn vaag en lopen zeer geleidelijk in elkaar over. Het uiteindelijk doel van die integratie was dan ook een constante en vruchtbare wisselwerking tussen deze twee pijlers van het NIVEL tot stand te brengen. Om dit te bereiken waren goede instrumenten onontbeerlijk. Hierbij moet gedacht worden aan middelen om literatuur toegankelijk te maken voor de gebruiker, aan collectievorming en aan afstemming van werkzaamheden. Voorts zouden er middelen gevonden moeten worden om de opgeslagen informatie onder de aandacht van eventuele gebruikers te brengen.

Naast de nagestreefde functionele integratie was 1985 ook het jaar van allerlei automatiseringsplannen. Vragen die daarbij rezen: zou de bibliotheek alléén moeten automatiseren, of zouden meerdere bibliotheken samen kunnen werken in een dergelijk project en wát zou er geautomatiseerd moeten worden?

Een ander onderwerp dat in 1985 de volle aandacht vroeg van de afdeling Bibliotheek en Documentatie was de 'Overzichtsstudie onderzoek eerste lijn'.

Naast deze aandachtspunten en activiteiten vond uiteraard de gebruikelijke dienstverlening plaats.

In het hiernavolgende zullen de genoemde punten verder besproken worden.

4.2. Ontsluiting van literatuur en collectievorming

In het verslagjaar is begonnen met de opbouw (en het beheer) van een doeltreffender trefwoordenlijst door vanuit het onderzoek trefwoorden onder te brengen in de bestaande trefwoordenlijst van de bibliotheek. Om publicaties toegankelijk te maken zijn behalve trefwoorden ook referaten daarbij een goed hulpmiddel. Ook daarmee is in 1985 begonnen. Zowel belangrijke tijdschriftartikelen als boeken en rap-

porten worden sindsdien van een referaat voorzien.

Om, onder andere, een goede collectie op te kunnen bouwen is in het verslagjaar een bibliotheekcommissie in het leven geroepen, bestaande uit bibliotheekmedewerkers en onderzoekers. Hiermee is de gewenste integratie (van bibliotheek- en documentatie-activiteiten en het wetenschappelijk onderzoek) nog niet bereikt; het is wel de eerste, succesvolle stap naar het gestelde doel.

4.3. De presentatie van de collectie

Om het bezit van de bibliotheek van het NIVEL beter onder de aandacht van eventuele gebruikers te kunnen brengen, is in 1985 het plan opgevat om literatuur gestructureerd, in de vorm van literatuurlijsten, uit te brengen. Deze lijsten zouden zowel Nederlandse als buitenlandse literatuur bevatten. Bovendien zou ook literatuur opgenomen worden die in de eigen bibliotheek aanwezig zou zijn. In 1985 zijn twee literatuurlijsten, over 'wijkverpleging' en over 'ouderen' uitgegeven. Elke literatuurlijst bevatte ruim 200 titels, alle voorzien van een referaat.

Naast de genoemde literatuurlijsten zijn er - veelal op verzoek van buiten het instituut - ruim 35 literatuurlijsten over uiteenlopende onderwerpen samengesteld. Een kleine greep uit deze onderwerpen: de positie van de huisarts; evaluatie nascholing huisartsen, hulpvraag specifieke groepen, home-teams, wijkgezondheidscentra en zo meer. Voorts werden 11 aanwinstenlijsten en 4 aanwinstenlijsten over 'Samenwerking eerstelijnsgezondheidszorg' uitgegeven.

4.4. Automatisering

In het voorgaande jaar is hard gewerkt aan de uitwerking van het plan de afdeling Bibliotheek en Documentatie te automatiseren. Na een inventariserend onderzoek is besloten om in dezen samen te werken met de bibliotheken van het Landelijk Centrum Gezondheidsvoorziening en Opvoeding en het Nederlands Centrum voor Geestelijke Volksgezondheid. Graag had het NIVEL dit gezelschap uitgebreid willen zien met andere onderzoeksbibliotheken op het terrein van gezondheidszorg. Dit kon echter (voorlopig?) geen doorgang vinden aangezien de betreffende bibliotheken of al in een ver gevorderd stadium waren wat betreft de keuze van een eigen systeem, of er nog lang niet aan toe waren een keuze te maken. Inspelend op de automa-

tiseringsplannen is de afdeling Bibliotheek en Documentatie gestart met de voorbereidingen ervan, onder andere door afstemming van bepaalde administratieve handelingen op het komende computergebruik en door aankoop van computerapparatuur en software. Ook de opbouw van de reeds genoemde trefwoordenlijst kan in dit licht gezien worden. Oriënterende gesprekken werden gevoerd met instellingen die reeds beschikken over een geautomatiseerd bestand. Contact is opgenomen met enkele leden van het zogenaamde SAGEMApool, een documentatiepool op het gebied van geestelijke volksgezondheid en maatschappelijk welzijn. Dit samenwerkingsverband zou zijn activiteiten uitgebreid willen zien over het gehele veld van de gezondheidszorg. Bovendien bestaan er ook bij hen reeds vergevorderde plannen om het bestand te automatiseren. Dit alles overigens in nauwe samenwerking met de bibliotheek van het Ministerie van WVC. In het kader van genoemde ideeën zijn gesprekken gevoerd over participatie van het NIVEL in de pool.

4.5. De 'Overzichtsstudie Onderzoek Eerste Lijn'

In 1985 heeft de afdeling Bibliotheek en Documentatie veel bijgedragen aan de totstandkoming van de 'Overzichtsstudie Onderzoek Eerste Lijn'. Om het samenstellen van de volgende overzichtsstudie te vergemakkelijken is de bibliotheek begonnen met het opzetten van een beheerssysteem van voor de overzichtsstudie geschikte publicaties.

4.6. Externe en interne dienstverlening en enige cijfers

De dienstverlening van de afdeling Bibliotheek en Documentatie bestaat uit het geven van inlichtingen over de collectie, het uitlenen van aanwezige publicaties, het ontvangen en wegwijs maken van bezoekers en het samenstellen van literatuuroverzichten op aanvraag.

De volgende cijfers geven zicht op de omvang van deze dienstverlening:

Uitleen van boeken en rapporten en tijdschriften		1720
interbibliothecair leenverkeer	120	
interne uitleningen	600	
externe uitleningen	1000	
Documentatievragen		350
Collectievorming boeken		200
Collectievorming rapporten		450
Ontsluiting tijdschriften		4000
waarvan het referaat	1000	

5. OVERIGE ACTIVITEITEN

In 1985 hebben enkele onderzoekers van het NIVEL een bijdrage geleverd aan de symposiumbundel 'De eerste lijn onderzocht', is door NIVEL-medewerkers de 'Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns' samengesteld en verscheen het dertiende rapport 'Registratie Wetenschappelijk Onderzoek eerstelijnsgezondheidszorg'.

5.1. De eerste lijn onderzocht

Om wetenschap en beleid dichter tot elkaar te brengen organiseerde de voorloper van het NIVEL, de afdeling Wetenschappelijk Onderzoek van het Nederlands Huisartsen Instituut, op 27 november 1984 het Symposium 'De eerste lijn onderzocht'.

In het voorjaar van 1985 verscheen van dit symposium een gelijknamige bundel. Onderzoekers (van binnen en buiten het instituut) die op 27 november 1984 een inleiding hielden, leverden hiervoor een artikel in. Van de 35 bijdragen werden er uiteindelijk 26 geschikt bevonden voor publicatie. De beoordeling hiervan berustte bij vier referenten en de beide redacteurs. Tot eind 1985 werden 577 exemplaren van deze bundel verkocht.

5.2. Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns

In 1985 verscheen de 'Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns: stand van het wetenschappelijk onderzoek in en over de eerstelijnsgezondheidszorg en haar raakvlakken', samengesteld door medewerkers van het NIVEL.

De studie geeft een overzicht van de huidige stand van kennis op het gebied van de eerstelijnsgezondheidszorg middels een inventarisatie en analyse van al het wetenschappelijk onderzoek dat de afgelopen vijf jaar over de eerste lijn, of deelgebieden daarvan, gepubliceerd is.

De omvangrijke studie (635 pagina's) begint met een schets van het overheidsbeleid met betrekking tot de eerstelijnsgezondheidszorg. Daarna volgen zestien bijdragen over deelgebieden van de eerstelijnsgezondheidszorg.

De eerste acht bijdragen behandelen de verschillende beroepen in de

eerste lijn waarbij systematisch de volgende onderwerpen worden besproken: omvang en samenstelling van de beroepsgroep, taken en werkwijze, het gebruik van de zorg en regelingen en financiering.

Daarna volgen drie bijdragen over de samenwerking in de eerste lijn en de relatie met andere gezondheidszorgsectoren. De laatste vijf bijdragen behandelen de positie van de patiënt/consument, klachten, ziekten en doodsoorzaken en de hulpverlening aan speciale groepen, zoals etnische minderheden en ouderen. De studie heeft het karakter van een naslagwerk waarin de inhoudelijke bespreking steeds onderbouwd wordt met veel kwantitatieve gegevens.

De overzichtsstudie werd op 7 november 1985 aangeboden aan staatssecretaris Van der Reijden van WVC, ter gelegenheid van de officiële opening van het NIVEL.

5.3. Registratie Wetenschappelijk Onderzoek

In 1985 verscheen het dertiende rapport 'Registratie Wetenschappelijk Onderzoek Eerstelijnsgezondheidszorg'. In dit rapport wordt een overzicht gegeven van het lopend en recent afgesloten Nederlandse onderzoek met betrekking tot de eerstelijnsgezondheidszorg en haar raakvlakken.

Zowel het rapport als het registratiesysteem is geautomatiseerd waardoor gegevens sneller en op meerdere manieren toegankelijk zijn geworden. Ook de 'updating' van gegevens verloopt hierdoor soepeler. Eens per jaar krijgen onderzoekers een computeruitdraai van hun gegevens toegestuurd, waarop zij slechts de nieuwe publicaties en de eventuele wijzigingen behoeven te vermelden.

De automatisering heeft eveneens de serviceverlening vergemakkelijkt. Individuele onderzoekers die gegevens uit het systeem opvragen maken daarvan dan ook regelmatig gebruik. Ook het Interfacultair Overleg Huisartsgeneeskunde heeft op uitgebreide schaal de informatie uit het registratiesysteem kunnen gebruiken voor analyse- en beleidsdoeleinden. Op grond van het registratiesysteem is intern een overzichtsartikel over het wetenschappelijk onderzoek in Nederland gepubliceerd en zijn er workshops gehouden voor de Capaciteitsgroep Huisartsgeneeskunde van de Rijksuniversiteit Limburg.

De samenwerking en gegevensuitwisseling met het Sociaal Wetenschappelijk Informatie- en Documentatiecentrum en de Nederlandse organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek tenslotte is in 1985 gecontinueerd en uitgebreid.

6. EXTERNE CONTACTEN (LIDMAATSCHAPPEN, COMMISSIES, REDACTIES)

Directeur

- Nationale Raad voor de Volksgezondheid, kamer extramuraal
- Nationale Raad voor de Volksgezondheid, kamer GGZ
- Commissie Huisartsgeneeskunde
- NOBEL
- Redactie Maandblad Geestelijke Volksgezondheid
- Vier Instituten Overleg (NIVEL, NcGv, NIPG, NZI).

Medewerkers

- Commissie van Advies van de Gezondheidsstatistiek (J. v.d. Zee)
- Adviescommissie meet- en controlepunten huisartspraktijk (J. v.d. Zee)
- Kernredactie Gezondheid en Samenleving (J. v.d. Zee)
- Mede-organisator van het Lustrumcongres 'Het gras aan gene zijde' over de Belgische en Nederlandse Gezondheidszorg (Gezondheid en Samenleving) (J. v.d. Zee)
- Inter-universitair Overleg Huisartsgeneeskunde, sectie Onderzoek (J. v.d. Zee)
- Werkgemeenschap Huisartsgeneeskunde i.o. (J.P. Dopheide, P. Verhaak, J. v.d. Zee)
- Werkgemeenschap Gezondheidszorgonderzoek i.o. (J. v.d. Zee)
- Adviescommissie 'Onderzoek intake RIAGG' (L. Peters)
- Begeleidingscommissie 'Aandeel van de ELGZ in de nazorg voor een cohort ontslagen psychiatrische patiënten (L. Peters)
- Begeleidingscommissie 'Beleids Inhoudelijk Koördinator (BIK)' in Amsterdam (D. Wijkel)
- Begeleidingscommissie Automatisering Gezondheidscentrum Venzepolder in Amsterdam (D. Wijkel)
- Onderzoekspatform Utrecht stad (OPUS), waarnemer (D. Wijkel)
- Redactie 'Eerstelijnszorg', Samsom, Alphen aan de Rijn (W. Boerma)
- Classificatie ontwikkelingsgroep organisatorische eenheden van de Werkgroep Classificatie en Coderingen van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid (P. Groenewegen)
- Werkgemeenschap Verklarende Sociologie (P. Groenewegen)
- Adviescommissie Peilstation-project Nationale Kruisvereniging (A. Kerkstra)

7. PUBLICATIES, RAPPORTEN, VOORDRACHTEN

Publicaties en rapporten

- Bartelds, A.I.M. Continue morbiditeitsregistratie peilstations Nederland. Jaarlijkse rapportage 1984. Utrecht, NIVEL, 1985
- Bartelds, A.I.M. Klachten, ziekten en doodsoorzaken. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Bensing, J.M. en E.M. Sluijs Evaluation of an interview training course for general practitioners. Social Science & Medicine 20 (1985) 7, p.737-744
- Bensing, J.M. en J. van der Zee Stand van zaken 1985. Momentopname van eerstelijns onderzoek. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Becht-Melai, F. Registratie wetenschappelijk onderzoek eerstelijnsgezondheidszorg, nr. 13. Utrecht, NIVEL, 1985
- Boerma, W.G.W. Preventieve zorg in gezondheidscentra en groepspraktijken. Studies naar samenwerking, nr. 8. Utrecht, NIVEL, juni 1985
- Boerma, W.G.W. Gezinsverzorging. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Boerma, W.G.W. Preventie, een opgave voor de eerste lijn? Achtergronden en meningen van hulpverleners. In: Eerstelijnszorg, onder redactie van: Ten Cate, R.S., J.P.A. van Dijk, J. Gillissen, e.a. Alphen a/d Rijn, Samsom Stafleu, 1985
- Boerma, W.G.W. Van versnippering naar samenwerking. In: Uit de praktijk van de Eerstelijns, Samenwerking in de hulpverlening, onder redactie van Boerma, W.G.W. en R.S. ten Cate, Alphen a/d Rijn, Samsom Stafleu, 1985

- Boerma, W.G.W. en R.S. ten Cate Uit de praktijk van de Eerste Lijn, Samenwerking in de Hulpverlening. (redactie) Alphen a/d Rijn/Brussel, Samsom Stafleu, 1985
- Boerma, W.G.W. en L. Hingstman De eerstelijns onderzocht (redactie). Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- Boerma, W.G.W. en P.P. Groenewegen Werkgebieden in gezondheidscentra vergeleken. Wijk- of praktijkgebonden werken door huisartsen, wijkverpleging en maatschappelijk werk. In: Eerstelijnszorg, onder redactie van: Ten Cate, R.S., J.P.A. van Dijk, J. Gelissen, e.a. Alphen a/d Rijn, Samsom Staffleu, 1985
- Collette, H.J.A. en H. Bijkerk Vijftien jaar Peilstations Nederland, 1970-1984. Huisarts en Wetenschap 28 (1985) 6, p.207-209
- Dopheide, J.P. Kosten en menskracht van het onderzoek in de eerstelijnsgezondheidszorg. In: De eerstelijns onderzocht, onder redactie van Boerma, W.G.W. en L. Hingstman. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- Dopheide, J.P. Overheidsbeleid met betrekking tot de eerstelijnsgezondheidszorg. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Dopheide, J.P. Relatie tussen eerste en tweede lijn van de gezondheidszorg. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Foets, M. en J. van der Zee Gezondheidstoetstand en de behoefte aan gezondheidszorg. In: Basisgegevens van de Nederlandse en Belgische systemen van gezondheidszorg en sociale zekerheid bij ziekte en invaliditeit. Redactie: R.F. Peeters, F.C.J. Stevens en J. van der Zee. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- F.M.C. Gooris en L. Hingstman De rol en positie van vroedvrouwen in België en Nederland. Gezondheid en Samenleving 6 (1985) 4, p.278-285
- Groenewegen, P.P. Locatiekeuze en huisartsendichtheid. Een verklaring van regionale verschillen en veranderingen (proefschrift). Utrecht, NIVEL, mei 1985

- Groenewegen, P.P. Fysiotherapeut. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Groenewegen, P.P. Apotheker. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Groenewegen, P.P. Eén jaar vestigingsbeleid van de LHV. In: W.G.W. Boerma en L. Hingstman (red.), De eerste lijn onderzocht. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- Groenewegen, P.P. en L. Hingstman De eerste lijn in kaart gebracht. Studies uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg. Utrecht, NIVEL, 1985
- Groenewegen, P.P. en X. Leroy Aanbodzijde in de Belgische en Nederlandse Gezondheidszorg. In: Basisgegevens van de Nederlandse en Belgische systemen van gezondheidszorg en sociale zekerheid bij ziekte en invaliditeit. Redactie: Peeters, R.F., F.C.J. Stevens en J. van der Zee. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- Groenewegen, P.P. en J. van der Zee Hospital admissions in the Dutch and Belgian health care systems. An analysis of regional variation. Utrecht, NIVEL, 1985
- Groenewegen, P.P. en J. van der Zee Regionale verschillen in ziekenhuisopnamen in Nederland en België, deel I. Gezondheid en Samenleving 6 (1985) 2, p.82-89
- Groenewegen, P.P. en J. van der Zee Regionale verschillen in ziekenhuisopnamen in Nederland en België, deel II. Gezondheid en Samenleving 6 (1985) 2, p.90-98
- Groenewegen, P.P. en J. van der Zee Regionale verschillen in ziekenhuisopnamen in Nederland en België. Gezondheid en Samenleving 6 (1985) 4, p.304-310
- Hamers, R.T.J. Gezondheidscentra en groepspraktijken per 1 januari 1985. Cijfers over Samenwerking nr. 7. Utrecht, NIVEL, 1985
- Hamers, R.T.J. Eerstelijnsgezondheidszorg en etnische minderheden. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985

- Hamers, R.T.J. en W.G.W. Boerma Het dienstenaanbod van huisartsen in verschillende praktijkvormen. Studies naar samenwerking nr. 9. Utrecht, NIVEL, 1985
- Hamers, R.T.J. en L. Hingstman Ouderen en eerstelijnsgezondheidszorg. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Hingstman, L. Statistische gegevens per 1 januari 1985 over huisartsen, adspirant-huisartsen en verloskundigen. Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg. Utrecht, NIVEL, 1985
- Hingstman, L. Registratie verloskundigen - peiling 1985 (samenvatting). november 1985
- Hingstman, L. Geografische spreiding van verloskundigen. In: De eerste lijn onderzocht, onder redactie van: Boerma, W.G.W. en L. Hingstman. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- Hingstman, L. Registratie adspirant huisartsen-peiling 1985 (samenvatting). september 1985
- Hingstman, L., F.H.E.W.M. Jansen en P.P. Groenewegen Correcties op de huisartsendichtheid in Nederland. Utrecht, NIVEL, 1985
- Hingstman, L. en P.P. Groenewegen Verloskundigen in Nederland. De opbouw en spreiding van de beroepsgroep verloskundigen op 1 januari 1984. Tijdschrift voor Verloskundigen. 6. (1985), p.210-215
- Hingstman, L. Statistische gegevens per 1 januari 1984 over huisartsen, adspirant huisartsen en verloskundigen. Cijfers uit de registratie van beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg. Utrecht, NIVEL, 1985
- L. Hingstman en W.G.W. Boerma Verloskunde. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Kerkhof, A.H.M. en P.P. Groenewegen Enige gegevens over het gebruik van fysiotherapeutische zorg. In: W.G.W. Boerma en L. Hingstman (red.), De eerste lijn onderzocht. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- Kerkstra, A. en P.F.M. Verhaak Wijkverpleging. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M.,

- J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Kersten, D. Samenwerking tussen maatschappelijk werk en gezondheidszorg in de eerste lijn. Utrecht, NIVEL, 1985
- Kersten, T.J.J.M.T. Algemeen maatschappelijk werk. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Kik, L.C.A. Financiële problematiek van gezondheidscentra: fase 2 (Samenvatting). Utrecht, NIVEL, 1985
- Kik, L.C.A. Financiële problematiek gezondheidscentra. Medisch Contact 40 (1985) 7, p.192
- Kik, L.C.A. Continue Morbiditeits Registratie Peilstations Nederland, 1983. Huisarts en Wetenschap 28 (1985), p.32-34
- Kortenhoeven, D. Vrouwelijke Huisartsen. Belemmerd bij vestiging? Utrecht, NIVEL, januari 1985
- Nijhout, F.P. Een ziekenhuis op nieuw land. 3^e Interimrapport. Utrecht, NIVEL, 1985
- Nijhout, F.P. De opening van een ziekenhuis; gevolgen voor de taakopvattingen en verwijscijfers van huisartsen. In: De eerste lijn onderzocht, onder redactie van: Boerma, W.G.W. en L. Hingstman. Deventer. Van Loghum Slaterus, 1985
- Olthof, G.W. Behoeftte aan wijkverpleegkundige zorg bij veranderd beleid (samenvatting), 1985
- Peters, R.F. en F.C.J. Stevens en J. van der Zee Basisgegevens van de Nederlandse en Belgische systemen van gezondheidszorg en sociale zekerheid bij ziekte en invaliditeit. Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985
- Peters, L. Relatie eerstelijns geestelijke gezondheidszorg: een bibliografie. Utrecht, NIVEL, mei 1985
- Peters, L. Relatie tussen eerstelijnsgezondheidszorg en geestelijke gezondheidszorg. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Sanavro, F. Huisartsconsulten in gezondheidscentra en solo-praktijken. In: De eerste lijn onderzocht, onder redactie van Boerma, W.G.W. en L. Hingstman, Deventer, Van Loghum Slaterus, 1985

- Sixma, H., Situatieschets van Almere. Utrecht, NZI, NIVEL, januari 1985
- Sixma, H.J.M. Overige beroepen in de eerstelijnsgezondheidszorg: diëtisten en logopedisten. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Sluijs, E.M.,
J.P. Dopheide en
J. van der Zee Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns. Stand van het wetenschappelijk onderzoek in en over de eerstelijnsgezondheidszorg en haar raakvlakken (Redactie). Utrecht, NIVEL, 1985
- Sluijs, E.M. De huisarts. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Verhaak, P.F.M. De psycholoog in de eerstelijns: een bibliografie, 2^e herziene druk. Utrecht, NIVEL, maart 1985
- Verhaak, P.F.M. Psychosociale problematiek. In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Verhaak, P.F.M.,
J.T. van Busschen-
bach D. Kortenhoeven Behoefte aan wijkverpleegkundige zorg bij veranderend beleid. Utrecht, NIVEL, 1985
- Visser, G.J. Eerste lijn in Rotterdam. Onderzoek naar knelpunten in de plaatselijke eerstelijns(gezondheids)zorg. Utrecht, NIVEL, 1985
- Visser, G.J. Patiëntenorganisaties en de eerstelijns. In: De eerstelijns onderzocht, onder redactie van Boerma, W.G.W. en R.S. ten Cate, Alphen a/d Rijn, Samsom Stafleu, 1985
- Visser, G.J. Eerste lijn in Rotterdam (samenvatting). Utrecht, NIVEL, april 1985
- Visser, G.J. Preventieve zorg in gezondheidscentra en groepspraktijken (samenvatting). Utrecht, NIVEL, 1985
- Visser, G.J. Maatschappelijk werk en eerstelijnsgezondheidszorg (samenvatting). Utrecht, NIVEL, 1985
- Visser, G.J. Vrouwelijke Huisartsen. Belemmerd bij Vestiging? (samenvatting). Utrecht, NIVEL, 1985
- Warmenhoven, N.E. De rechten van de patiënt. Opvattingen van

- Warmenhoven, N.E. huisartsen en patiënten. Utrecht, NIVEL, 1985
De rechten van de patiënt. Huisartsen en patiënten ondervraagd. Medisch Contact 40 (1985) 44, p.1373-1378
- Warmenhoven, N.E. Consumenten in de eerste lijnsgezondheidszorg
In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Wijkkel, D. Samenwerken en Verwijzen, deel III eindrapport. Utrecht, NIVEL, 1985
- Wijkkel, D. Samenwerking in de eerstelijnsgezondheidszorg
In: Overzichtsstudie onderzoek eerstelijns, onder redactie van: Sluijs, E.M., J.P. Dopheide en J. van der Zee. Utrecht, NIVEL, 1985
- Wijkkel, D. Patiëntenpopulaties van huisartsen in gezondheidscentra, meermans- en solopraktijken. In: De eerste lijn onderzocht, onder redactie van Boerma, W.G.W. en R.S. ten Cate, Alphen a/d Rijn, Samsom Stafleu, 1985
- Wijkkel, D. Lagere (ziekenfonds-)verwijscijfers van gezondheidscentra: gezondere patiënten of sterker gemotiveerde artsen. Gezondheid en Samenleving 6 (1985) e, p.182-191
- Zee, J. van der Sociale klasse en ziekte in de huisartspraktijk; een pleidooi voor de empirie. In: De eerstelijns onderzocht, onder redactie van Boerma, W.G.W. en R.S. ten Cate, Alphen a/d Rijn, Samsom Stafleu, 1985
- Zee, J. van der Herverkavelen in de gezondheidszorg (kritiek op nota Harmonisatieraad Welzijnsbeleid). Medisch Contact 40 (1985) 41, p.1265-1267
- Zee, J. van der Wat verdient de huisarts in het buitenland? I. het Verenigd Koninkrijk; II. België; III. de Duitse Bondsrepubliek; IV. Denemarken; V. Denemarken: Kopenhagen; VI. Zweden. Praktijkmanagement 1 (1985) 1, p.15-17/1 (1985) 2, p.13-15/1 (1985) 4, p.15-17/1 (1985) 5, p.17-19/1 (1985) 8, p.14-15/1 (1985) 9, p.13-15

Voordrachten

- J.M. Bensing Lezing ter gelegenheid van de officiële opening van het NIVEL op 7 november 1985. Utrecht, November 1985.
- J.M. Bensing De RIAGG door de ogen van de eerste lijn. Lezing ter gelegenheid van de opening van de RIAGG. Noordhage te Den Haag. December 1985.
- J.M. Bensing Onderzoek in de eerstelijnsgezondheidszorg 1982-1985. (Workshop Capaciteitsgroep huisartsgeneeskunde van de Rijksuniversiteit Limburg te Maastricht). December 1985.
- Foets, M. 'Medische Consumptie' (SAG). Rotterdam, september 1985.
- Groenewegen, P.P. Verwijzingen van huisartsen naar fysiotherapeuten. Lezing voor de deelnemers van het Peilstationsproject, Utrecht, februari 1985.
- Groenewegen, P.P. Registratie van patiëntengegevens en behandelingen in de fysiotherapiepraktijk. Lezing van de themadag van de Vereniging van Multidisciplinair Samenwerkende Fysiotherapeuten, Zeist, juni 1985.
- Groenewegen, P.P. The geographical distribution of general practitioners in the Netherlands; an explanation of regional variation. Paper for the 9th International Conference on the Social Sciences and Medicine, Helsinki, juli 1985.
- Groenewegen, P.P. Fysiotherapie in de Nederlandse gezondheidszorg. Lezing voor de registrerende fysiotherapeuten. Utrecht, september 1985.
- Groenewegen, P.P. Vestigingen van huisartsen onder verschillende marktomstandigheden. Lezing voor de open dag gezondheidszorgonderzoek, Rotterdam, 17 december 1985.
- Groenewegen, P.P.,
J. van Doorne-Huis-
kes en D. Kort-
hoeven Vrouwelijke artsen en vestiging in het vrij be-
roep; eerste voortgangspaper Werkgemeenschap
Verklarende Sociologie, Utrecht, september
1985.
- Hamers, R.T.J.,
W.G.W. Boerma en
P.P. Groenewegen Het dienstenaanbod van huisartsen in verschil-
lende praktijkstudies. Lezing voor de open dag
gezondheidszorgonderzoek, Rotterdam, 17 decem-
ber 1985.

- Hingstman, L. De rol en positie van vroedvrouwen in België en Nederland. Lezing op symposium: 'Het gras aan gene zijde' van Gezondheid en Samenleving. 21 maart 1985.
- Hingstman, L. Voordracht voor adspirant-huisartsen. 'Onderzoekscijfers en vestigingsproblematiek'. Amsterdam, 1 maart 1985.
- Hingstman, L. Voordracht voor adspirant-huisartsen. 'Onderzoekscijfers en vestigingsproblematiek'. Nijmegen, 29 maart 1985.
- Kersten, D. Samenwerking tussen maatschappelijk werk en gezondheidszorg in de eerstelijns. Lezing voor de open dag gezondheidszorgonderzoek, Rotterdam, 17 december 1985.
- Sixma, H.J. Het experiment Almere: oordelen van bewoners over een nieuw type gezondheidszorg. Lezing voor de open dag gezondheidszorgonderzoek, Rotterdam, 17 december 1985.
- Speld, G.D.J. v.d. Effecten van de komst van een algemeen ziekenhuis op het verwijscijfer. Lezing voor de open dag gezondheidszorgonderzoek, Rotterdam, 17 december 1985.
- Verhaak, P.F.M. Inleiding 'onderzoeksmogelijkheden in de eerstelijnsgezondheidszorg voor deelnemers aan het seminar eerstelijnsgezondheidszorg'. Utrecht, juni 1985.
- Verhaak, P.F.M. Onderzoek naar consultatie: voordracht voor studenten aan de Capaciteitsgroep gezondheidsopvoeding aan de RUL te Maastricht.
- Verhaak, P.F.M. Tijdsbesteding van huisartsen bij verschillende klachten of patiënten. Lezing voor de open dag gezondheidszorgonderzoek, Rotterdam, 17 december 1985.
- Verhaak, P.F.M. Variations in the diagnosis of psychosocial disorders. Paper for the 9th International Conference and the Social Sciences on Medicine, Helsinki, juli 1985.
- Visser, G.J. Eerstelijnsgezondheidszorg in Nederland. voordracht voor het patiëntenoverlegorgaan in op-richting in Overijssel, 18 maart 1985.
- Wijkkel, D. Strengthening primary health care through stimulation of integrated health centres. Paper for

- the 9th International Conference on the Social Sciences and Medicine. Helsinki, juli 1985.
- Zee, J. van der Verwijzing bij de peilstations. Lezing voor de open dag gezondheidszorgonderzoek, Rotterdam, 17 december 1985.
- Zee, J. van der Onderzoek in de eerstelijnsgezondheidszorg, huidige stand van zaken. Workshop Capaciteitsgroep Huisartsgeneeskunde. R.U. Limburg. Maastricht, december 1985.

8. SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR PER 31 DECEMBER 1985

Leden

Drs. Cl. Olthoff*	voorzitter
Mr. J.C. Sweijs*	secretaris
Mr. J.J. Reijkerkerk*	penningmeester

Voorgedragen door:

A.W. Kessener, arts	(Landelijke Huisartsen Vereniging)
Mevr. Drs. M. Bertels	(Landelijke Vereniging Gezondheidscentra)
Drs. R.W. Lubbers*	(Nationale Kruisvereniging)
A. Monteny	(Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie)
Drs. F.H. Werkman	(Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen)
Mr. R.J. Hofman	(Kontaktorgaan Landelijke Organisatie van Ziekenfondsverzekeraars)
Mevr. Drs. M.G. Andela*	(Consumentenbond)
R.W.H. Eichweber	(Gehandicaptenraad)
Dr. S. Thomas, arts	(NHG)
Prof.Dr.Ir.A.C.J.de Leeuw*	(Staf NIVEL)
Prof.Dr. H. Philipsen	(Staf NIVEL)
vacature	(wetenschappelijke zetel)

Adviseurs

J. Bultman, arts	(Ziekenfondsraad)
Mevr. Mr. P. Fontein	(Nationale Raad voor de Volksgezondheid)
Drs. F. Gardenbroek	(Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Hoofdafdeling Eerstelijnsgezondheidszorg)
J. Gillissen	(JOINT)
Ir. G.L. Polderman	(Centrale Raad voor de Gezinsverzorging)
Drs. G.J. Visser	(Ondernemingsraad NIVEL)
Drs. P. Vlug	(Nederlandse Organisatie van Verloskundigen)
A. Vrij, arts	(Geneeskundige Hoofdingspectie van de Volksgezondheid)

* Lid Dagelijks Bestuur

9. LIJST VAN MEDEWERKERS - SITUATIE PER 31-12-1985

Leiding

Directeur	Mevr. Drs. J.M. Bensing
Hoofd Inhoudelijke Zaken	Dr. J. van der Zee
Hoofd Projectbeheer	Mr. Drs. J.P. Dopheide
Hoofd Algemene Zaken	T.J.M. de Jong
Wetenschappelijk ass. Directeur	Mevr. Drs. E.M. Sluijs
Wetenschappelijk ass. Hoofd I.Z.	Drs. E.R. Smits
Wetenschapsjournalist	G.W. Olthof
Medewerker lay-out en vormgeving	Mevr. M.M. Cornelius
Secretaresse Bestuur	Mevr. B.M.W. Sluijk
Secretaresse Directeur	Mevr. M. van Leeuwen
Secretaresse Hoofden	Mevr. H.E. van Rhijn
Medewerker secretariaat publiciteit	Mevr. Y. Driendijk

Bibliotheek en Documentatie

Coördinator	Mevr. Drs. A.K. de Leeuw
Bibliothecaris	Mevr. I. de Garde
Documentalist	J.A.J. Kuijlen
Medewerker	Mevr. A. van der Velde
Medewerker classificatie en documentatie	Drs. R. Willemsen
Medewerker Registratie Wetenschappelijk	
Onderzoek	Mevr. E. Becht
Secretaresse	Mevr. M.E.H. Geelen
Administratief medewerker	Mevr. C.M. Felperlaan

Onderzoek

Arts-onderzoeker Peilstations	A.J.M. Bartelds, arts
Projectleider BELG	Drs. L. Hingstman
Projectleider Fysiotherapie	Dr. P.P. Groenewegen
Projectleider 1 ^e /2 ^e lijn	Drs. T.J.J.M.T. Kersten
Projectleider Multidisciplinaire Samen-	
werking	Drs. D. Wijkel
Projectleider 1 ^e lijn/GGZ	Drs. L. Peters
Projectleider Hulpverleningsprocessen	Drs. P.F.M. Verhaak
Projectleider Wijkverpleging	Mevr. Dr. A. Kerkstra
Projectleider Vraag/Aanbod	Mevr. Drs. M.M.E. Foets
Onderzoeker ROS	Drs. W.G.W. Boerma
Projectleider Haalbaarheidsstudie	J. van der Velden, arts

Onderzoeker Gemeentelijk Beleid	Drs. D.H. de Bakker
Onderzoeker Fysiotherapie in de Nederlandse Gezondheidszorg	Drs. J.J. Kerssens
Onderzoeker Almere	Drs. H.J.M. Sixma
Onderzoeker Inventarisatie EL/GGZ	Drs. G.J. Visser
Onderzoeker Jeugdgezondheidszorg	Mevr. Drs. T.M.L. Vorst
Onderzoeker Nazorg	Drs. A.R. Krijgsman
Onderzoeker Vrouwelijke Huisartsen	Mevr. Drs. D. Kortenhoeven
Onderzoeker Lelystad	Drs. G.D.J. van der Speld
Consulent Fysiotherapie	Drs. E.C. Curfs
Veldwerkorganisator Haalbaarheidsstudie	Drs. C.J.B. Koopmans
Wetenschappelijk assistent ROS	Drs. R.T.J. Hamers
Assistent-onderzoeker wijkverpleging	Mevr. Drs. A.M.G.J. de Wit
Wetenschappelijk assistent BELG	Drs. H. Boon
Wetenschappelijk assistent Gem. beleid	Drs. M.J.P. Wulms
Student-assistent Hulpverleningsprocessen	J. Hoekstra
Student-assistent Vrouwelijke Huisartsen	Mevr. W.A.F. Maas
Student-assistent Wijkverpleging	Vacature
Programmeur Algemeen	L.M. Fransen
Programmeur BELG/Registratie Fysiotherapeuten	P.W.A. Storck
Systeemontwerper Haalbaarheidsstudie	G. Brunner
Research-medewerker Algemeen BELG	Mevr. M.A. Boschman
Research-medewerker Algemeen	Vacature
Research-assistent Algemeen	T.H. Mulder
Research-assistent Algemeen/ROS	Mevr. M.H. Duister
Research-assistent Algemeen	J.V. Gravenstein
Research-assistent Haalbaarheidsstudie	Vacature
Research-assistent Jeugdgezondheidszorg	Vacature
Medewerker secretariaat Hulpverleningsprocessen	Mevr. A.C.A.M. Verweij
Medewerker secretariaat Samenhang	Mevr. E.M.C. van Baal
Medewerker secretariaat Vraag/Aanbod + Fysiotherapie in de Ned. Gezondheidszorg	Mevr. N.C. Termaat
Medewerker secretariaat Volume/Functieaanbod	Vacature
Medewerker secretariaat Haalbaarheidsstudie	Mevr. I.M. Karamat Ali
Medewerker secretariaat Peilstations	Mevr. M. van Valen
Medewerker secretariaat Peilstations	Mevr. F.G. Hoeben
Medewerker secretariaat ROS	Mevr. H.C. van Dijk
Medewerker secretariaat Jeugdgez.h.zörg	Vacature

Medewerker secretariaat Algemeen
Administratief medewerker BELG/Registratie
Fysiotherapeuten
Administratief medewerker Registratie
Fysiotherapeuten
Administratief medewerker BELG
Administratief medewerker BELG
Wetenschappelijk assistent

Wetenschappelijk assistent

Mevr. M. van Geelkerken

Mevr. A.C.T. Nijhof

A.J. Simons
A.F. Scheepmaker
H.J. Rodriguez
Mevr. Drs. J.T. van
Busschbach
Drs. E.E.F. Ellinger

Algemene Dienst

Administrateur
Medewerker F&A
Medewerker F&A
Hoofd Huishouding
Assistent Hoofd Huishouding
vacant
Off-set drukker
Medewerker Receptie/Verzendafdeling
Medewerker Receptie/Verzendafdeling

Typist(e) Algemene Dienst
Schoonmaak
Schoonmaak
Schoonmaak

H.A.J. Buitinck
Mevr. H.A.T. Besselse
Mevr. J.H. de Vlieger
Mevr. L.M. Jurrius
Mevr. H.P. Hameete

A.F.D. Leerentveld
Mevr. C.M. Felperlaan
Mevr. W. Smit
W.L. Spruit
Mevr. C.F. Hey
Mevr. T. Sieders
Mevr. C.Y. Drieling
Vacature

Overzicht van aanvragen uit de huisartsen registratie 1985

Aanvrager	Doel	Gevraagde gegevens
Stichting Informatie- en coördinatieorgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen	Aankondiging Congres	Adressen van alle huisartsen
Regionale Nascholing Leiden	Aankondiging na- scholings cursussen	Adressen van huis- artsen in de regio Leiden
Integraal Kankercentrum Oost	Verzending nieuws- brief	Adressen van huis- artsen in het oosten des Lands
Bureau voor- lichting Gezondheids- zorg Buitenlanders	Verzending voor- lichtingsmater- iaal	Adressen van alle huisartsen
Provinciaal overlegorgaan Gehandicaptenbeleid Noord-Holland	Verzending nieuws- brief	Adressen van huis- artsen in Noord- Holland
Vakgroep Sociale Psycho- logie VU-Amsterdam	Evaluatieonderzoek voorlichtings-	Steekproef adressen
AMANDLA: maandblad over zuidelijk Afrika	Verzending brochure over medische zorg in Zuid-Afrika	Adressen van alle huisartsen
Integraal Kankercentrum Oost	Verzending nieuws- brief	Adressen van huis- artsen in het oosten des lands
Vakgroep huisartsgenees- kunde Rotterdam	Onderzoek samen- werking huisarts-apotheker	Adressen van huis- artsen in Rotterdam

Aanvrager	Doel	Gevraagde gegevens
Instituut huisarts- Geneeskunde Universiteit Amsterdam	Werving van op- leiders	Adressen van huis- artsen in Noord- Holland en N.W. Brabant
Regionale nascholings- commissie Leiden	Aankondiging nascholings- cursussen	Adressen van huis- artsen in de regio Leiden
Postacademisch onderwijs Geneeskunde Amsterdam	Aankondiging nascholings- cursussen	Adressen van huis- artsen in de regio Noord-Holland
Instituut voor toege- paste Sociologie	Onderzoek "omgaan met psychosociale problemen"	Steekproef adressen
Instituut voor huis- artsgeneeskunde Groningen	Onderzoek naar gebruik telefoon in huisartsen- praktijk	steekproefadressen
Stichting Toetsing Huisartsen Utrecht	Verspreiding in- formatieblad toetsing	Adressen van alle huisartsen
Integraal Kankercentrum Oost	Verzending I.K.O. nieuwsbrief	Adressen van huis- artsen in het oosten en zuiden van Nederland
Erasmus Universiteit Rotterdam	Onderzoek genees- middelenmarkt	Steekproefadressen
Faculteit der Genees- kunde en Tandheelkunde Nijmegen	Verzending resul- taten van bevol- kingsonderzoek	Adressen van huis- artsen in regio Nijmegen

Aanvrager	Doel	Gevraagde gegevens
Informatie- en coördinatieorgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen	Verzending verslagboek van het congres	Adressen van alle huisartsen
Regionale Nascholingscommissie Leiden	Aankondiging nascholingscursussen	Adressen van huisartsen in de regio
Centraal Bureau voor de Statistiek	Vergelijking van gegevens	Adressen en aantal gegevens van alle huisartsen
Huisartsgeneeskunde Rotterdam	Onderzoek samenwerking huisarts en specialist bij kankerpatiënten	Steekproefadressen
P.A.O.G. VU-Amsterdam	Aankondiging nascholingscursussen	Adressen van huisartsen in de regio Noord-Holland
R.L. Maastricht	Onderzoek verwijzen naar manueel therapeut	Steekproefadressen
Integraal Kankercentrum Oost	Verzending nieuwsbrief	Adressen van huisartsen in het oosten des lands
Stichting Welzijnsbevordering Weduwen en Weduwnaars	Verzending informatiepakket	Adressen van alle huisartsen
Nederlands Huisartsen Genootschap	Aankondiging Congres	Adressen van alle huisartsen
Stichting Toetsing huisartsen Utrecht	Verspreiding informatieblad Toetsing	Adressen van alle huisartsen

Aanvrager	Doel	Gevraagde gegevens
St. Radboudziekenhuis Nijmegen	Berichtgeving over door huis- artsen verwezen patiënten	Adressen van alle huisartsen
Subfaculteit Farmacie Utrecht	Onderzoek samen- werking huisarts- apotheker	Steekproefadressen
Huisartsgeneeskunde Erasmus Universiteit	Aankondiging cursus	Adressen huisartsen in Rotterdam
Integraal Kankercentrum Oost	Verzending nieuwsbrief	Adressen van huis- artsen in het oosten des lands
Regionale Nascholings- commissie Leiden	Aankondiging cursussen	Adressen van huis- artsen in regio Leiden
Stichting Toetsing Huisartsen Utrecht	Verspeiding in- formatieblad Toetsing	Adressen van alle huisartsen
Stichting voor Ruimte- lijk advies, beleid en onderzoek	Overzicht aantallen verloskundigen per WVG-subregio	Afgewezen
Samenwerkingsverband Heuvelland	Onderzoek capaci- teit en spreiding van voorzieningen in de ELG	Adressen van verloskundigen in samenwerkingsgebied Heuvelland

